

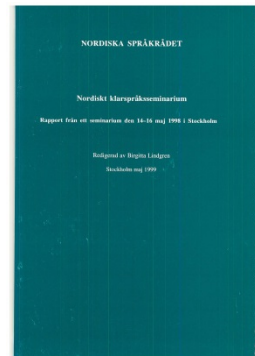
Klart språk i Norden

Titel: Klarspråkarbeidet i Noreg

Forfatter: Marit Hovdenak

Kilde: Klart språk i Norden, 1999, s. 20-21

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/ksn/issue/archive>



© Netværket for sprognavnene i Norden

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i denne udgivelse er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Klarspråkarbeidet i Noreg

Marit Hovdenak

I Noreg er ordet *klarspråk* stort sett ukjent, og vi har heller ikkje noko anna enkeltord eller uttrykk for klårt, enkelt og forståeleg forvaltningspråk. For tida har vi ikkje nokon stor, samla innsats for godt forvaltningsspråk slik som det ser ut til å vere i Sverige og i Finland. Går vi så langt tilbake som ikring 1980, var det målretta tiltak i gang for klårt og godt språk i staten. Forbrukar- og administrasjonsdepartementet stod då bak handbøker i godt norsk, bokmål og nynorsk, språkkurs for tilsette og brevkurs, og det vart spreidd store mengder plakatar med ti "språkvettreglar". Ein slik brei offensiv har vi ikkje hatt sidan, men truleg er det klima og interesse for å gjere meir med forvaltningsspråket både i det offentlege og i arbeidslivet elles. Av dei to målformene våre er det bokmål som har den lengste tradisjonen som administrasjonsspråk og kansellispråk. I nynorsk administrasjonsmål har folkeleg og enkelt språk vore eit ideal, mykje som motvekt mot kanselliprega bokmål.

Først vil eg ta for meg kva Norsk språkråd gjer på området: Språkrådet gjev ut publikasjonen "Statsspråk" med undertittelen "Bladet for godt språk i staten" med fire nummer i året. Bladet tek opp emne som ortografi, skrivereglar og rett grammatikk, bruk av engelske ord og vanskelege byråkratord, reglane for når statsorgan skal bruke bokmål og nynorsk, o.a. Bladet legg også vekt på å fremje klårt og enkelt språk i staten. – Språkrådet har elles laga ei skisse til ein plakat med 10 reglar for klårt og godt språk. Plakaten skal publiserast i "Statsspråk" neste år og gjevast ut som eiga trykksak.

Sekretariatet i Språkrådet legg kvart år ned eit stort arbeid med å sikre kvaliteten på lærebøker for grunnskulen og den vidaregåande skulen, som del av den offentlege godkjenningsordninga. I 1997 hadde vi 562 lærebokmanuskript inne til gransking. Vi har snart fullført ei handbok i godt lærebokspråk, bygd på røynslene av dette arbeidet. – Språkrådet gjennomgår språket i ein del offentlege dokument, men det er sporadisk og oftast når dokumenta er ferdig utforma.

I staten er det tilbod om norskkurs av ulike slag. Språkrådet og Kulturdepartementet ser at det trengst meir norskopplæring i staten, ikkje minst for å betre dugleiken i nynorsk. Dårlege nynorskknunnskapar er ei hindring for å få opp nynorskb Bruken i statsadministrasjonen. Etter lova skal statsinstitusjonane bruke minst 25 % nynorsk. Kulturdepartementet går i ei stortingsmelding inn for at det skal leggjast meir vekt på språkopplæring i staten gjennom ein opplæringsleiar i Språkrådet. Au-kande nynorskb Bruk i staten kan føre med seg at fleire går på språkkurs,

og at fleire legg omtanke i den skriftlege utforminga av offentlege tekster.

Det finst eit Statens blankettutval som skal sørge for at det finst gode og tenlege blankettar til bruk i statsadministrasjonen, slike som reiserekningsskjema og mange andre.

Ein del store statsinstitusjonar, bedrifter o.l. har tilsett personar som arbeider spesielt for betre språk. Det gjeld til dømes skatteetaten, Rikstrygdeverket og Statens lånekasse for utdanning, men det finst inga oversikt over slikt arbeid, og det er sjeldan framme i den offentlege debatten. Norsk rikskringkasting har faste konsulentar for bokmål og nynorsk.

Ved Universitetet i Bergen finst det tilbod om eit årsstudium i norsk for språkkonsulentar. Det er mindre interesse for dette studiet no enn det var for nokre år sidan. Eit halvårig kurs i økonomisk-administrativ norsk finst òg.

I Språknytt nr. 2-98 har Helge Omdal ein viktig artikkel med overskrifta "Når språket skaper problemer. Om informasjonskløfter og språkløfter." Artikkelen byggjer på eit foredrag han heldt på ein konferanse ved 25-årsjubileet til Språkrådet i 1997. I artikkelen gjev han uttrykk for at Språkrådet må bli eit meir offensivt språkrådgjevingssorgan som skal sikre dei rettane språkbrukarane har i samfunnet. Han tenkjer då på enklare og meir forståeleg offentleg språkbruk, og på sjølve språknormene, rettskrivingsnormalane. Den store valfridommen både i bokmål og nynorsk har fleire sider, men det er opplagt at mange er usikre i norma. Ein kan diskutere om det er eit normproblem eller ei informasjonssak. I alle fall er Språkrådet i gang med å gjennomgå rettskrivinga for bokmål og nynorsk med sikte på å redusere talet på valfrie former. Dersom det blir vedteke etter ei samla drøfting i år 2000, kan ein tru at normene blir lettare å lære, og at færre blir usikre når dei skriv.

Eit enkeltstående tiltak våren 1998 er ein pris til det beste statlege dokumentet i 1997. Det er tidsskriftet "Prosa" frå Norsk faglitterær forfatterforening som for første gong delte ut ein slik pris, og prisen skulle gå til den stortingsmeldinga eller Noregs offentlege utgreiing som "bedømmes å ha de høyeste kvaliteter ut fra litterære kriterier og leselighetsbetraktninger". Prisen gjekk til langtidsprogrammet frå regjeringa.

Språkrådet har sin *Norsk språkpris*, som blir delt ut for framifrå bruk av norsk språk i sakprosa. Prisen har gått til fagbokforfattarar og journalistar.